

Araştırma

Makale Geliş Tarihi: 01.11.2017
Makale Kabul Tarihi: 20.03.2018

ÜNİVERSİTELERİN PSİKOLOJİK DANIŞMA BİRİMLERİNDE SOSYAL HİZMET UZMANINDAN HİZMET ALAN ÖĞRENCİLERİN POZİTİF-NEGATİF DUYGU DÜZEYLERİ ÜZERİNE BİR İNCELEME ²

An Examination On Positive-Negative Affect of Students Who Received Service From The Social Worker at Universities' Psychological Counseling Units

Melek ZUBAROĞLU YANARDAĞ*

*Dr. Öğretim Üyesi, Mehmet Akif Ersoy Üniversitesi İİBF Sosyal Hizmet Bölümü, Burdur, mzyanardag@mehmetakif.edu.tr , ezgimlk@gmail.com

ÖZET

Hacettepe Üniversitesi Psikolojik Danışma Birimi, 2012 yılından beri aktif olarak öğrencilerine hizmet veren ve bünyesinde sosyal hizmet uzmanı (sosyal çalışmacı), psikolog ve psikolojik danışman gibi meslek gruplarını barındıran bir yapılanmadır. Bu yapılanma 2017 yılı Nisan ayında çıkarılan Hacettepe Üniversitesi Psikolojik Danışma Birimi Yönergesi ile belirli bir mevzuata kavuşmuştur. Bu çalışmada Birimdeki işleyiş, yapılan çalışmalarda sosyal hizmet mesleğinin rolü ve işlevi ve sosyal hizmet uzmanından destek ve danışma alan gençlerin pozitif-negatif duygu düzeyleri incelenmiştir. Bu kapsamda 2015 ve 2016 yılı içinde Beytepe Psikolojik Danışma Birimine başvurarak araştırmacı sosyal hizmet uzmanından hizmet alan tüm öğrenciler (60 öğrenci, 48 kız ve 12 erkek) araştırmaya dâhil edilmiştir. Nicel yöntemin seçildiği bu araştırma genel tarama modeline uygun olarak yapılmıştır. Araştırmaya dâhil edilen öğrencilerin pozitif duygu ortalama puanları 23.5 ± 7.45 ve negatif duygu ortalama puanları 27.2 ± 8.67 bulunmuştur. Cinsiyet, bölüm, yaş ve sınıf bazında ortalama puanlar arasında anlamlı bir fark tespit edilmemiştir ($p > .05$) ancak tespit edilen küçük farklar kız öğrencilerin, sosyal bilimlerde öğrenim gören öğrencilerin ve daha ileri yaş grubunda olan öğrencilerin ortalama puanlar açısından daha fazla risk taşıdığını göstermiştir.

Anahtar Sözcükler: Psikolojik Danışma Birimi, Sosyal Hizmet Uzmanı, Pozitif - Negatif Duygu.

ABSTRACT

Hacettepe University Psychological Counselling Unit has been giving service to the students of Hacettepe University since 2012 and there are social workers, psychologists and psychological counsellors working in it. This unit is governed by the "Instruction on Hacettepe University Psychological Counselling Unit", published in April, 2017. In this study, how the unit operates, function and role of social work profession in the unit, and the level of positive – negative feelings of the students who received service from the social worker has been examined. The study was carried out with all 60 students (48 female and 12 male) who received counselling from the unit's

---

²Bu makalenin bazı bölümleri yazar tarafından Uluslararası Sosyal Hizmet Kongresinde (29-31 Mayıs 2017, Hacettepe Üniversitesi, Ankara) sunulmuştur.

social worker between 2015 and 2016. A qualitative research with general scanning model was used for the research. It is found that the positive affect mean score of the students' is 23.5 ± 7.45 and negative affect mean score is 27.2 ± 8.67 . Statistically no meaningful results were found between mean scores of sex, department, age, and year of class ($p > .05$). However, the small differences observed indicated that female students', social sciences students and the older students were under more risk in terms of mean scores.

Key Words: Psychological Counselling Unit, Social Worker, Positive-Negative feelings.

GİRİŞ

Sosyal hizmet mesleği bilindiği gibi bireylerin psikososyal işlevselliklerinin geliştirilmesinde ve iyilik hallerinin artırılmasında önemli bir işleve sahiptir. Sheafor ve Horejsi (2003: 4)'ye göre sosyal hizmet, sosyal problemlere işaret etmede yardım etme tekniklerini bilimsel bir yöntemle ele alan bir meslektir. Dolayısıyla sosyal hizmetin, uygulamalı sosyal bilimler arasında olduğu söylenebilir. Doel (2012: 7)'in de belirttiği gibi sosyal hizmet hem bir aktivite hem de akademik ve bilimsel bir disiplindir. Benzer bir vurguyu Ünlü (2004) de yaparak sosyal hizmetin uygulamalı bir toplumsal bilim olduğunu ve birey, aile, grup, topluluk ve toplum düzeylerinde arzu edilen değişimi sağlama amacıyla olduğunu ifade etmiştir. Turan (2012: 1)'a göre ise sosyal hizmet; insanların sorunlarına çözüm getirmeyi, ihtiyaçlarını karşılamayı ve sorunlarını azaltmayı amaçlamaktadır.

Uluslararası Sosyal Hizmet Uzmanları Birliği (IFSW) ve Uluslararası Sosyal Hizmet Okulları Birliği'nin (IASSW) 2014 yılında yeniden tanımladıkları üzere "sosyal hizmet"; sosyal değişimi, gelişimi, sosyal bütünleşmeyi, güçlendirme ve insanların özgürleşmesini destekleyen akademik ve uygulamalı bir disiplindir. Sosyal adalet, insan hakları, kolektif sorumluluk ve farklılıklara saygı ilkeleri sosyal hizmet mesleğinin merkezindedir. Sosyal hizmete özgü yaklaşımlar, sosyal bilimler, insanlık tarihi ve yerele özgü bilgi temeli ile desteklenen sosyal hizmet, yaşama dair zorluklara işaret ederek ve iyilik hallerini artırarak insanları ve yapıları birleştirir (IFSW ve IASSW, 2014).

Sosyal hizmet; çocuk, yaşlı, genç, kadın ve engelli gibi pek çok nüfus grubuyla ilgilenmektedir. Sosyal hizmete ihtiyaç duyan gruplar arasında psikososyal desteğe en çok ihtiyaç duyan gruplardan birisi kuşkusuz çoğunluğu genç nüfustan oluşan üniversite öğrencileridir. Yükseköğretim Kurulu'nun, 2016-2017 eğitim öğretim yılı verilerine bakıldığında, ülkemizde sayı olarak yaklaşık 7 milyon 200 bin üniversite öğrencisi öğrenim görmektedir (YÖK, 2017). Genellikle gençlerden oluşan bu grubun desteklenmesi ve onları bekleyen ileriki dönemlere hazırlanmaları önem arz etmektedir.

Korkmaz (2000), yükseköğretim gören gençlerin problemlerini; ekonomik, eğitim ve öğretim problemleri, sosyo-kültürel problemler ve psikolojik problemler olarak sıralamaktadır. Özgüven (1992)'in öncülüğünde devlet yurtlarında kalan 6268 üniversite öğrencisi üzerinde yapılan bir araştırmada, öğrencilerin en çok dersler ve başarı durumuyla bağlantılı, daha sonra ise sırasıyla; gelecekle ilgili konular, kişisel nedenler, ekonomik konular, yurt koşulları, karşı cinsten arkadaşlarla ilgili konular, öğretim elemanlarıyla ilgili konular, yurttaki oda arkadaşları gibi faktörlerden kaynaklanan problemler yaşadıkları bulunmuştur. Öğrencilerin bu problemlerinin psikolojik yansıması sırasıyla; gerilim, aşırı kaygı, uykusuzluk, duygusal kararsızlık, sürekli hayal kurma, aşırı heyecan ve alınganlık, çevre koşullarına uyum sağlayamama, insanlardan kaçma/içine kapanma, insanlarla iyi ilişki kuramama, sebebi belirsiz korku şeklinde ortaya konulmuştur. Eskin ve diğerlerinin (2005)'nin yürüttükleri ve Türkiye'deki 1262 üniversite öğrencisi üzerinde gerçekleştirilen bir araştırmada; yüzde 42 oranında öğrencinin kendini öldürmeyi düşündüğü ve öğrencilerin yüzde 7'sinin daha önce intihar girişiminde bulunduğu bulunmuştur. Field ve diğerleri (2012) tarafından 283 öğrenci üzerinde yapılan bir çalışmada yüksek depresyon düzeyi olan öğrencilerde aynı zamanda yüksek anksiyete, müdahaleci düşünceler, bu düşüncelerin kontrolü ve uyku rahatsızlıkları da tespit edilmiştir. Yavuzer ve diğerleri (2005) tarafından İstanbul Üniversitesi'nden 583 öğrenci üzerinde yapılan bir araştırmada gençlerin psikososyal sorunları arasında en önemli olanlar; kişiliklerine saygı gösterilmemesi, toplum baskısından sıkılmaları ve yalnızlık hissi olarak sıralanmıştır.

Görüldüğü gibi üniversite öğrencilerinin desteklenmesi gerektiğine ilişkin belirli kanıtlar bulunmaktadır. Bu kanıtların doğru okunarak uygun psikososyal müdahalelerin yürütülmesi, gerek koruyucu/önleyici gerekse tedavi/rehabilitasyon edici mesleki etkinliklerde bulunulması oldukça önemlidir. Bu bağlamda, sosyal hizmet mesleğinin katkısını her iki etkinlik alanında görmek mümkündür. Özellikle, üniversite gençlerine danışma hizmeti veren birim veya merkezlerde bu kapsamda yürütülecek akademik çalışmaların önemli olduğu ve ek kanıtlar sağlayacağı düşünülmektedir.

Bu çalışmada amaç; üniversitelerde önemi ve ihtiyacı giderek daha fazla fark edilen Psikolojik Danışma Birimlerinde sosyal hizmet mesleğinin fonksiyonunu – diğer bir deyişle, yükseköğretimde öğrencilere yönelik uygulamalarda sosyal hizmet mesleğinin yerini Hacettepe Üniversitesi örneğinde ele almaktır. Bunun yanında 2015 ve 2016 yılları içerisinde Beytepe Psikolojik Danışma Biriminde sosyal hizmet uzmanından hizmet alan

öğrencilerin sosyo-demografik profillerini ve bu öğrencilerin pozitif-negatif duygu durumlarını ortaya koymak bu araştırmanın bir diğer amacıdır.

Hacettepe Üniversitesi ve Psikolojik Danışma Birimi

Bir yükseköğretim kurumu olarak 50 yıllık birikim ve geçmişe sahip Hacettepe Üniversitesi; Sıhhiye, Beytepe, Sincan, Beşevler ve Polatlı'da olmak üzere beş yerleşkeye sahiptir. Öğrenim dili Türkçe, İngilizce, Fransızca ve Almancadır. Üniversite, toplamda 14 Fakülte, 14 Enstitü, iki Yüksekokul, bir Konservatuar, beş Meslek Yüksekokulu, 105 Araştırma ve Uygulama Merkezine sahiptir. Hacettepe Üniversitesi bünyesinde 2017 yılı verilerine göre yaklaşık 50 bin öğrencinin öğrenim gördüğü bilinmektedir (Hacettepe Üniversitesi, 2017).

Elbette bu yüksek öğrenci nüfusu Hacettepe Üniversitesi'ne pek çok sorumluluk yüklemektedir. Belirli bir öğrenci nüfusuna sahip olan tüm üniversiteler zorunlu olarak öğrencilerin psikososyal ve ekonomik sorunlarına da cevap verebilmek için mekanizmalar oluşturmaktadır. Türkiye'de üniversite öğrencilerinin psikososyal refahlarının sağlanması için, Yükseköğretim Kurulu (YÖK) Yasasının 47. maddesinde üniversite yönetimlerine bazı sorumluluklar verilmiştir. Buna göre: öğrencilerin hem fiziksel hem de ruh sağlıklarının korunması, beslenme ve barınma gibi fizyolojik ihtiyaçlarının karşılanması, psikolojik danışma ve rehberlik merkezlerinin kurularak öğrencilerin kişisel ve ailevi sorunlarının çözümlenmesine yardımcı olunması bu kurumlara yüklenen sorumluluklardan bazılarıdır.

Hacettepe Üniversitesi'nde söz konusu kanun uyarınca kurulan Psikolojik Danışma Birimi, hem Beytepe hem de Sıhhiye kampüsünde iki ünite olarak hizmet sunmaktadır. Birimde psikolog, sosyal hizmet uzmanı ve psikolojik danışmanlar görev yapmaktadır. Hacettepe Üniversitesi Psikolojik Danışma Birimleri 2012 yılından beri faaliyet göstermekte olup, son dönemde yalnızca Hacettepe Üniversitesi öğrencilerine yönelik hizmet vermektedir. Birimler 2012 yılından beri faaliyette olmalarına rağmen Birimin kuruluş yönergesi olan "Hacettepe Üniversitesi Psikolojik Danışma Birimi Yönergesi" 2017 yılı Nisan ayı itibarıyla yürürlüğe girmiştir. Yönergede de belirtildiği üzere, yönetim organları olarak; toplamda bir koordinatör, bir birim idari sorumlusu ve her üç disiplinin akademik bölümlerinin bazı öğretim üyelerinden oluşan bir akademik danışma kurulu bulunmaktadır (Hacettepe Üniversitesi PDB Yönergesi, 2017). Yayımlanan yönergede Birim, Sağlık Kültür ve Spor Dairesine bağlanmıştır. Birimde çalışan meslek elemanları toplamda 9 personeldir. Bunların arasında dört psikolog, iki sosyal hizmet uzmanı (sosyal

çalışmacı) ve üç psikolojik danışman bulunmaktadır. Birime dışarıdan destek veren ancak Birim ile sıkı bir koordinasyon içinde çalışan iki klinik psikolog ve bir psikiyatrist ise Beytepe Hastanesi'nde görev yapmaktadır.

Birimdeki Roller:

Hacettepe Üniversitesi Psikolojik Danışma Biriminde çalışan her üç meslek grubunun (psikolog, sosyal hizmet uzmanı ve psikolojik danışman) bireysel danışmanlık, grup danışmanlığı ve eğitim olmak üzere ortak görevleri bulunmaktadır. Bunun yanında her bir meslek grubunun kendi mesleğine yönelen farklı görevleri de bulunmaktadır. Örneğin sosyal hizmet uzmanları vaka takibi, vaka yönetimi, müracaatçının çevresiyle bağlantı kurma, kaynaklarla buluşturma ve sosyal inceleme gibi görevleri de üstlenmektedirler. Ayrıca birim içinde özelliği bazı eğitimler almış olan meslek elemanları bu eğitimlerle ilgili uygulamalarda da bulunabilmektedirler. Örneğin aile danışmanlığı eğitimi almış olan meslek elemanları, ihtiyaç duyan gruplar için bu yönde de hizmet verebilmektedirler (Zubaroglu Yanardağ, 2016).

Birim Yönergesinde (2017) ise, sosyal hizmet uzmanının rolleri kısaca şu şekilde belirtilmiştir:

- Bireysel görüşmeler ve grup çalışmaları yoluyla psikososyal danışmanlık ve destek çalışmaları yürütmek, gerekli durumlarda diğer birimlere yönlendirme yapmak.
- Risk altındaki danışanlar ile ilgili vaka yönetimi kapsamında izleme çalışmaları yapmak. Birime devamı sağlanamayan risk altındaki danışan veya yakınlarıyla iletişime geçerek birimin danışanla bağlantısını oluşturmak. Danışanların sosyal, ekonomik ve hukuki hakları konusunda bilgilendirerek karşılaştıkları güçlüklerin çözümlenmesinde destek hizmeti vermek.
- Psiko-eğitim ve psikososyal beceri eğitimlerini planlamak.

Genel Olarak Birimdeki Süreç:

Birime başvuran danışanlar, başvuru formunu doldurduktan sonra Birimde görevli bir meslek elemanı tarafından yaklaşık 15-20 dakika sürecek olan bir ön görüşmeye davet edilmektedirler. Bu ön görüşmede kişiye verilecek hizmetin planı (danışma, yönlendirme, tek görüşme, vb.) yapılmakta ve daha sonra birimden hizmet almaya devam edecek öğrencilere randevuları verilmektedir. Hacettepe Üniversitesi Psikolojik Danışma Biriminin her iki hizmet ünitesinde (Beytepe ve Sıhhiye) 10 görüşme odası

bulunmaktadır. Bunun yanında Beytepe kampüsünde bulunan hizmet biriminde grup oturumları için de kullanılan çok amaçlı bir adet toplantı odası mevcuttur.

Havaleler:

Hacettepe Üniversitesi Psikolojik Danışma Birimleri dışında hizmet veren ancak Birimle koordineli olarak çalışan hastane psikiyatristi ve hastane psikologlarına zaman zaman havaleler yapılabilmektedir. Havaleler genellikle psikiyatriste yapılmakta ve psikiyatrist gerekli gördüğü durumda klinik psikologlara yönlendirme yapmaktadır. Bu şekilde Birim hizmetlerini tamamlayıcı destek hizmetleri sağlanmış olmaktadır.

Birime Ait Bazı İstatistikler:

Hacettepe Üniversitesi Psikolojik Danışma Birimlerinde her bir eğitim-öğretim yılında yaklaşık olarak 3000'in üzerinde görüşme yapılmaktadır. Bu görüşmelerin büyük bir çoğunluğu standart görüşmelerden oluşmakta olup, kalan bölümü de ön görüşmelerden oluşmaktadır. 2016-2017 eğitim-öğretim yılında her iki birimde toplam 2750 görüşme ve 544 ön görüşme yapılmıştır. Başvuran her bir öğrenciyle yapılacak görüşme sayısı, öğrenciyi takip eden uzmanın yaptığı çalışmaya göre farklılaşabilmektedir. Genellikle süreçler maksimum 10-12 görüşmede tamamlanırken bazı vakalarda süreç daha kısa veya daha uzun bir süre alabilmektedir.

Araştırmanın örneklemini Beytepe Psikolojik Danışma Birimi içinden seçilmiştir ve bu Birime ait daha detaylı bazı istatistikler Çizelge 1 deki gibidir. Yalnızca 2015 ve 2016 yılının verileri incelendiğinde Beytepe Psikolojik Danışma Birimindeki meslek gruplarına göre görüşme sayıları şu şekildedir:

Çizelge 1. Beytepe Psikolojik Danışma Birimi Görüşme Sayıları

Meslek Grubu	2015	2016
Psikolog	1256 (%55)	740 (%46)
Sosyal Hizmet Uzm.	714 (%31)	502 (%32)
PDR Uzm.	320 (%14)	356 (%22)
Toplam	2290 (%100)	1579 (%100)

Görüldüğü üzere birimdeki iş yükü genel olarak personel sayısı ile doğru orantılı olarak dağılmıştır. Özellikle 2015 ve 2016 yılları için görüşmelerin 1/3'ünün sosyal hizmet uzmanları tarafından yapıldığını söylemek mümkündür. Tabii ki ortaya çıkan bu oranlar ilgili dönemlerde çalışan meslek elemanlarının sayılarıyla da orantılıdır.

Sosyal Hizmet Uzmanlarının Sıkça Karşılaştıkları Vakalar

Birimdeki, sosyal hizmet çalışmaları sırasında, öğrencilerin genellikle şu sorunları yaşadıkları tespit edilmiştir:

- Ailevi sorunlar,
- Romantik ilişki sorunları,
- Arkadaşlar ve akranlarla sorunları,
- Karar vermede güçlükler,
- Uyum sorunları,
- Kaygı ve stres bağlantılı sorunlar,
- Burs ve barınma sorunları (ekonomik sorunlar),
- Eğitimle ilgili sorunlar,
- İntihar düşünceleri vb.

Bulgular bölümünde bu çalışmanın örnekleme ait sorun tipleri detaylı olarak ayrıca açıklanmaktadır. Birimdeki sosyal hizmet uzmanları, bu sorunlarla başa çıkamayan danışanları “çevresi içerisinde birey” yaklaşımıyla ele alarak, onların sorunlarıyla başa çıkma kapasitesini geliştirmeleri ve uygun çözüm yolu üretmelerine yardımcı olmaktadır. Bunun yanında birimdeki sosyal hizmet uzmanları lisansüstü eğitimleri (yüksek lisans ve doktora) ve aldıkları ek terapi/danışmanlık eğitimleri (aile danışmanlığı, çözüm odaklı terapi, bilişsel davranışçı terapi vb.) aracılığıyla ileri uygulamaya yönelik hizmetler verebilmektedirler. Kısaca belirtilecek olursa sosyal hizmet uzmanının birimdeki rolleri; “danışmanlık, vaka yönetimi ve kaynaklarla buluşturma ve eğitim” olmak üzere üç odaktan oluşmaktadır.

YÖNTEM

2015 ve 2016 yılı içinde Beytepe Psikolojik Danışma Birimine başvurarak araştırmacı sosyal hizmet uzmanından hizmet alan öğrenciler (60 öğrenci) araştırmaya dâhil edilmiştir. Araştırmayı yürüten sosyal hizmet uzmanının akademik çalışma alanlarından birinin üniversite gençleri olması nedeniyle, sosyal hizmet uzmanı hizmet verdiği gençlere ilk görüşmede mesleki kimliğinin yanı sıra akademik kimliğinden de bahsetmiştir. Sosyal hizmet uzmanı, bu kapsamda danışanlarına, akademik çalışmalarında, onlara ait bazı anonim bilgileri (başvuru formunda yer alan yaş, cinsiyet, kalınan yer, sorun tipi, başvuruda doldurulan ölçek puanı vb.) kişisel bilgilerini gizli tutmak suretiyle kullanıp kullanamayacağını sormuştur. Öğrencilere, bu konuda bir zorlama

olmadığı ve sadece gönüllü öğrencilerin verilerinin, yalnızca akademik yayınlar kapsamında kullanılacağı aktarılmıştır. Gönüllü olarak bu şartları kabul eden 60 öğrenci araştırmaya dâhil edilmiştir. Bu bağlamda, gerçekleştirilen nicel araştırma, genel tarama modeline uygun olarak ve öğrencilere ait dokümanlar (başvuru formu ve başvuru sırasında doldurulan ölçek) değerlendirilerek yürütülmüştür. Dolayısıyla araştırmaya yalnızca araştırmacı sosyal hizmet uzmanının danışanları dâhil edilmiştir. Birimde çalışan diğer personelin danışanlarına ait veriler bu çalışmaya dâhil edilmemiştir. Araştırma için gerekli olan idari izin Hacettepe Üniversitesi Psikolojik Danışma Birimi Koordinatörlüğü'nden ve Etik Kurul izni araştırmacının hâlihazırda personeli olduğu Mehmet Akif Ersoy Üniversitesi'nden alınmıştır.

Veri Toplama Araçları:

Veriler, 10 maddeden oluşan "*Kişisel Bilgi Formu*" ve 20 maddeden oluşan "*Pozitif-Negatif Duygu Ölçeği*" (PANAS) aracılığıyla toplanmıştır.

Bu araştırmada kullanılan Pozitif-Negatif Duygu Ölçeği, Watson, Clark ve Tellegen (1988) tarafından geliştirilmiştir (PANAS - Positive Affectivity, Negative Affectivity Scale) (Watson, ve Diğ., 1988). Ölçek; heyecanlı, güçlü, hevesli, gururlu, uyanık, ilhamlı, kararlı, aktif, ilgili ve dikkatli olmak üzere 10 duygu durumunu pozitif duygu (PD) alt boyutunda; sıkıntılı, mutsuz, suçlu, ürkmüş, düşmanca, asabi, utanmış, sinirli, tedirgin ve korkmuş olmak üzere 10 duygu durumunu negatif duygu (ND) alt boyutu altında ölçmektedir.

Watson ve arkadaşları (1988), pozitif duygu alt boyutunun ölçek güvenilirliğini .88, ve negatif duygu alt boyutunun ölçek güvenilirliğini .87 olarak bulmuşlardır. Ölçeğin Türkçe'ye uyarlaması Gençöz (2000) tarafından yapılmıştır. Yapılan faktör analizinde iki faktörlü yapının toplam varyansın %44'ünü açıkladığı; ölçek güvenilirlik katsayısının pozitif duygu için .86, negatif duygu için 83 olarak hesaplandığı belirtilmiştir (Gençöz, 2000). Bu çalışmada da pozitif duygu alt boyutunun cronbach alpha güvenilirlik katsayısı .82 ve negatif duygu alt boyutu için .85 olarak bulunmuştur. Yapılan faktör analizinde ise iki boyuta ayrılan yapı, toplam varyansın %44.8'ini açıklamıştır. Pozitif-Negatif Duygu Ölçeği ile incelenen duygu durumları, yaşanma sıklıklarına göre 5'li likert tipi ölçekle (1=Asla-5=Daima) sorgulanmaktadır. Toplamda 20 maddeden oluşan bu ölçekten alınabilecek puanlar her iki alt boyut için en az 10 ve en çok 50 arasında farklılık göstermektedir (Gençöz, 2000).

Verilerin Toplanması ve Analizi:

Araştırma verileri, oğrenciler birime başvurdukları sırada doldurdıkları formlar üzerinden toplanmıştır. Verilerin analizi SPSS 24 aracılığıyla yapılmıştır. Veriler normal dağılım gösterdiği için parametrik testler uygulanmıştır. Analiz; frekans analizi, t testi ve Anova testleri ile gerçekleştirilmiştir.

BULGULAR

Araştırmadan elde edilen bulgular, öncelikle demografik ve bazı kişisel bilgileri içeren bilgiler kapsamında ele alınmaktadır. Daha sonra ise; kullanılan ölçek aracılığıyla elde edilen bulguların sonuçlarına yer verilmektedir.

Çizelge 2. Demografik ve Kişisel Bilgiler

Cinsiyet	Sayı	Yüzde
Kız	48	%80
Erkek	12	%20
Toplam	60	%100
Yaş	Sayı	Yüzde
21-25	36	%60
18-20	24	%40
Toplam	60	%100
Bölüm	Sayı	Yüzde
Sosyal + Dil + Güzel Sanatlar	33	%55
Fen	27	%45
Toplam	60	%100
Sınıf	Sayı	Yüzde
nc Sınıf	19	%31.7
Birinci Sınıf	14	%23.3
Dördüncü Sınıf	13	%21.7
İkinci Sınıf	9	%15
Hazırlık Sınıfı	5	%8.3
Toplam	60	%100
Kalınan Yer	Sayı	Yüzde
Özel Yurt	26	%43.2
Aileyle	19	%31.7
KYK Yurdu	7	%11.7
Öğrenci Evi	4	%6.8
Bir Yakını ile Evde	2	%3.3
Tek Başına Evde	2	%3.3
Toplam	60	%100
Ciddi Bir Tıbbi Rahatsızlık	Sayı	Yüzde
Yok	57	%95
Var	5	%5
Toplam	60	%100
Birimden Haberdar Olma	Sayı	Yüzde
Arkadaşlardan	31	%51.7
Diğer	14	%23.2
Kız-Erkek Arkadaşından	6	%10
Üniversiteden	4	%6.7

Web Sayfasından	4	%6.7
Aileden	1	%1.7
Toplam	60	%100
Başvuru Nedeni	Sayı	Yüzde
Aile Sorunları	12	%20
Romantik İlişki Sorunları	12	%20
Kaygı-Stres	8	%13.3
Arkadaşlarla Sorunlar	8	%13.3
Kalınan Yer ile İlgili Sorunlar	6	%10
Eğitimle İlgili Sorunlar	5	%8.3
Uyum Sorunları	3	%5
Karar Vermede Güçlükler	3	%5
İntihar Düşünceleri	2	%3.4
Dini Sorunlar	1	%1.7
Toplam	60	%100
Daha Önce Destek Alma Durumu	Sayı	Yüzde
Destek Almamış	41	%68.3
Destek Almış	19	%31.7
Toplam	60	%100
Daha Önce Psikiyatrik İlaç Kullanma Durumu	Sayı	Yüzde
Kullanmamış	52	%86.7
Kullanmış	8	%13.3
Toplam	60	%100

Çizelge 2’de görüldüğü üzere araştırmaya dâhil edilen öğrencilerin büyük çoğunluğu kız öğrencilerden oluşmaktadır. Yaşları 18-25 arasında değişmektedir. %45’i fen bilimleri ile ilgili bölümlerden ve %55’i sosyal bilimler, güzel sanatlar ve yabancı dil ile ilgili bölümlerdendir. Bu öğrencilerin %53’ü 3 ve 4. sınıflardandır, geriye kalanlar; hazırlık, 1. ve 2. sınıfa devam eden öğrencilerden oluşmaktadır.

Araştırmaya dâhil olan öğrencilerden, ciddi tıbbi bir rahatsızlığı olanlar %5 oranındadır. Öğrencilerin 1/3’ü ailesiyle kalmakta olduğunu belirtmiştir. Öğrencilerin %55’i yurtlarda kalmaktadır ancak bu öğrencilerin büyük çoğunluğu özel yurtlarda kalmaktadır. Araştırmaya dâhil edilen bu öğrencilerin belirttikleri sorun tiplerine bakıldığında; romantik ilişki sorunları, ailevi sorunlar, arkadaşlarla sorunlar ve kaygı-stres kaynaklı sorunlar nedeniyle başvuranların çoğunlukta olduğu görülmektedir. Bunları kalınan yerle ilgili sorunlar, eğitimle ilgili sorunlar, karar vermede güçlük, uyum sorunları, intihar düşünceleri ve dini sorunlar izlemektedir. Başvuran öğrencilerin çoğunluğu daha önce psikososyal bir destek almadığını (%68.3) ve psikiyatrik bir ilaç kullanmadığını (%86.7) belirtmiştir. Dolayısıyla araştırma kapsamında incelenen öğrencilerin çoğunluğunun daha önce psikososyal veya psikiyatrik bir destek almadıkları ve bu tür bir destek

deneyimini ilk kez Beytepe Psikolojik Danışma Birimine başvurarak yaşadıkları söylenebilir.

Araştırma kapsamında yapılan analizde, Hacettepe Üniversitesi Beytepe Psikolojik Danışma Birimi bünyesinde 2015 ve 2016 yılı içinde, sosyal hizmet uzmanından destek alan öğrencilerin pozitif ve negatif duygu düzeyleri belirli değişkenler açısından değerlendirilmiştir. Araştırmaya dâhil edilen öğrencilerin pozitif duygu ortalama puanları 23.5 ± 7.45 ve negatif duygu ortalama puanları 27.2 ± 8.67 bulunmuştur.

Araştırmaya katılanların özellikle bazı gruplar olarak (yaş grupları, cinsiyet, bölüm, sınıf, vb.) ölçek puanları açısından homojene yakın bir özellik gösterdikleri görülmüştür. Bu gruplar arasında ölçek puanları açısından istatistiksel olarak anlamlı bir farklılık olmadığı görülmüştür. Bu durum, sosyal hizmet uzmanından danışmanlık alan ve karşılaştırılan öğrenci gruplarının pozitif-negatif duygu puan ortalamaları açısından benzeştiklerini göstermektedir.

Yine de minimal düzeydeki bazı farklılıklara değinilecek olursa; bölüm bazında fen bilimleri alanında öğrenim gören öğrencilerin pozitif duygu ortalama puanları (23.62) sosyal bilim alanında öğrenim gören öğrencilere göre (23.39) daha yüksektir (Bknz. Çizelge 3). Paralel şekilde, negatif duygu ortalama puanları da sosyal bilim alanındaki bölümlerde öğrenim görenlere göre daha düşüktür (25.88 - 28.27).

Çizelge 3. Bölüm Bazında Pozitif-Negatif Duygu Düzeyleri T-Testi Sonuçları

<i>Duygu</i>	<i>Bölüm</i>	<i>N</i>	$\bar{x}$	<i>S</i>	<i>Sd</i>	<i>T</i>	<i>P</i>
Pozitif	Fen B.	27	23.62	7.70	58	0.12	0.90*
	Sosyal B.	33	23.39	7.36			
Negatif	Fen B.	27	25.88	9.72	58	1.06	0.29*
	Sosyal B.	33	28.27	7.69			

*P > .05

Kız öğrencilerin pozitif duygu ortalama puanları erkeklere göre daha düşük (22.77-26.41) ve negatif duygu ortalama puanları daha yüksektir (27.77-24.91). Bu da incelenen kız öğrencilerin ölçek puanına göre risk durumlarının daha yüksek olduğunu göstermektedir (Bknz. Çizelge 4).

Çizelge 4. Cinsiyet Bazında Pozitif-Negatif Duygu Düzeyleri T-Testi Sonuçları

<i>Duygu</i>	<i>Cinsiyet</i>	<i>N</i>	$\bar{x}$	<i>S</i>	<i>sd</i>	<i>T</i>	<i>P</i>
Pozitif	Kız	48	22.77	7.03	58	0.53	0.13*
	Erkek	12	26.41	8.67			
Negatif	Kız	48	27.77	7.88	58	1.02	0.31*
	Erkek	12	24.91	11.45			

*P > .05

18-20 yaş aralığındaki öğrencilerin pozitif duygu puan ortalamaları 21-25 yaş aralığındakilere göre daha yüksek (23.79 - 23.30) ve yine paralel şekilde negatif duygu puanları daha düşük (26.79 - 27.47) bulunmuştur (Bknz. Çizelge 4). Dolayısıyla yaşça daha genç olan grubun daha olumlu duygular içinde oldukları söylenebilir.

Çizelge 5. Yaş Bazında Pozitif- Negatif Duygu Düzeyleri T-Testi Sonuçları

<i>Duygu</i>	<i>Yaş</i>	<i>N</i>	$\bar{x}$	<i>S</i>	<i>Sd</i>	<i>T</i>	<i>P</i>
Pozitif	18-20 yaş	24	23.79	8.95	58	0.23	0.82*
	21-25 yaş	36	23.30	6.40			
Negatif	18-20 yaş	24	26.79	8.55	58	1.29	0.76*
	21-25 yaş	36	27.47	8.86			

*P > .05

Pozitif duygu ortalama puanı en yüksek sınıf hazırlık sınıfı olarak bulunmuş (28.80) ve negatif duygu ortalama puanı en yüksek sınıf 2. sınıflar (31.11) olarak bulunmuştur (Bknz. Çizelge 6).

Çizelge 6. Sınıflara Göre Pozitif- Negatif Duygu Düzeyleri Anova Sonuçları

<i>Duyg.</i>	<i>Sınıf</i>	<i>N</i>	$\bar{x}$	<i>S</i>	<i>Varyans Kaynağı</i>	<i>K. T.</i>	<i>Sd</i>	<i>K.O.</i>	<i>F</i>	<i>P</i>	<i>F.</i>
Pozitif	HZR.	5	28.8	9.8	Gruplar arası	198.05	4	49.51	.88	.48*	-
	1.	14	22.9	9.2							-
	2.	9	21.1	6.9	Gruplar içi	3082.9	55	56.05			-
	3.	19	23.4	6.9							-
	4.	13	23.8	5.2							-
	Top.	60	23.5	7.4							Toplam
Negatif	HZR.	5	21.0	5.5	Gruplar arası	461.5	4	115.3	1.6	.18*	-
	1.	14	29.5	7.7							-
	2.	9	31.1	7.7	Gruplar içi	3978.0	55	72.32			-
	3.	19	25.4	10.1							-
	4.	13	26.9	7.9							-
	Top.	60	27.2	8.6							Toplam

*P > .05

Dolayısıyla pozitif-negatif duygu düzeyi ile belirli demografik değişkenler açısından incelenen, sosyal hizmet uzmanından hizmet alan bu öğrencilerin çoğunlukla benzer özellikler gösterdikleri söylenebilir. Mevcut olan küçük farklılıklar çizelgeleri takiben açıklanmıştır.

TARTIŞMA, SONUÇ ve ÖNERİLER

Psikolojik Danışma veya Psikososyal Danışma Birimleri, çeşitli sorunlar yaşayan üniversite öğrencilerinin psikososyal açıdan iyi oluşlarını geliştirmek için hizmet veren ve sosyal hizmet, psikoloji ve psikolojik danışma ve rehberlik disiplinlerinin multi-disipliner bir yaklaşımla işbirliği içinde çalıştıkları bir uygulama birimidir. Bu birimler günümüzde Türkiye'deki belirli üniversitelerde faaliyet göstermektedir. Bu çalışmada Hacettepe Üniversitesi Psikolojik Danışma Birimi örneği üzerinden bir inceleme yapılmıştır. Bu bağlamda; kısaca birime ait bazı bilgi ve veriler ile Birimdeki sosyal hizmet çalışmalarına değinilmiş ve ardından Birimde, sosyal hizmet uzmanından hizmet alan danışanların pozitif ve negatif duygu düzeyleri bazı değişkenler üzerinden açıklanmıştır. Özellikle Beytepe Psikolojik Danışma Biriminde görüşmelerden kaynaklanan iş yükünün 1/3'ünün sosyal hizmet uzmanlarınca üstlenildiği görülmüştür. Bu öğrencilerin daha çok, ailevi problemler, romantik ilişki problemleri, kaygı ve stres kaynaklı problemler ve arkadaşlarla yaşanan problemler nedeniyle Birime başvurdukları görülmüştür. Yavuzer ve diğerlerinin (2005) İstanbul Üniversitesi'nden 583 öğrenci üzerinde gerçekleştirdikleri bir çalışmaya göre gençlerin en yaygın ilk beş sorunu; aileye yük olmaya devam edilmesi, ulaşımın çok zaman alması, yeterli burs imkânının olmaması, aylık gelirin masraflarını karşılamaması, derslerle uğraşmaktan başka faaliyetlere zaman kalmaması olarak belirtilmiştir. Aileye ve çevreye ekonomik bağımlılık öğrencileri psikolojik olarak da etkilemektedir dolayısıyla öğrencilerin yaygın olarak belirttikleri sorunlar ekonomik kaynaklı görünmekle beraber psikolojik bir yük de taşıyan sorunlardır. Bu araştırmaya dâhil edilen öğrencilerin pozitif duygu ortalama puanları 23.5 ve negatif duygu ortalama puanları 27.2 bulunmuştur. Araştırmaya katılanların özellikle bazı gruplar olarak (yaş grupları, cinsiyet, bölüm, sınıf, vb.) ölçek puanları açısından homojene yakın bir özellik gösterdikleri görülmüştür. Kısacası belirtilen bazı değişkenler açısından ölçek puan ortalamaları arasında istatistiksel olarak anlamlı bir farklılık bulunmamıştır. Bu durum öğrencilerin risk durumlarının cinsiyet, bölüm, sınıf vb. değişkenler açısından benzer olduğunu göstermektedir. Pek çok riskli duruma rağmen öğrencilerin bir uzmandan yardım istemeleri çok da kolay olmamaktadır. Kıranşal, Biçer ve diğerleri (2008) tarafından sağlık yüksekokulu öğrencileri üzerinde yapılan bir araştırmada öğrencilerin bir sorunla

karşılaştıklarında, ilk olarak problemlerini kendilerinin çözdükleri daha sonra sırasıyla aileden ve arkadaşlardan yardım aldıkları, danışman öğretim elemanı ve bir uzmandan yardım arama çabasının oldukça seyrek olduğu bulunmuştur. Hunter ve diğerleri (2004), bazı çalışmalarda öğrencilerin arkadaş ve annelerinden destek almayı tercih ettiklerini bazı çalışmalarda ise ailenin tercih edildiğini belirtmektedirler. Ayrıca kendi çalışmalarına göre öğrencilerin; desteğin başarıyla sonuçlandığını gördükleri zaman yardım arama konusunda daha gönüllü olabildiklerini ayrıca öğrencilerin negatif duygularla baş etmede kendi öğretmenlerinin ısrarları ile de yardım arayabildiklerini belirtmişlerdir. Yılmaz ve Arslan (2013) tarafından yapılan bir çalışmada Konya'da öğrenim görmekte olan 450 üniversite öğrencisi değerlendirilmiş ve pozitif duygu düzeyinin, öznel iyi oluşu önemli oranda yordadığı bulunmuştur. Pozitif ve negatif duygu durumunu araştıran Nouri ve diğerleri (2013) tarafından yapılan başka bir çalışmada 296 İranlı ve 310 İsveçli öğrenci incelenmiş ve her iki grubun yaşam doyumu düzeyleri benzerlik gösterse de İsveçli öğrencilerin daha yüksek düzeyde pozitif duygu ve daha düşük düzeyde negatif duygu düzeyine sahip oldukları bulunmuştur. Bu durumun her iki ülkenin refah seviyesiyle ve kültürüyle bağlantılı olduğu düşünülmektedir. Deniz ve Işık (2010) tarafından Selçuk Üniversitesi'nde öğrenim gören 421 üniversite öğrencisi üzerinde yapılan bir araştırmada kız ve erkek öğrencilerin pozitif duygu ortalama puanları sırasıyla 30.85 ± 7.97 ve 31.80 ± 7.54 olarak ve negatif duygu ortalama puanları kız ve erkek öğrenciler için yine sırasıyla 20.77 ± 7.57 ve 20.99 ± 7.21 olarak bulunmuştur. Bu puanlar Çizelge 4'te yer alan bu çalışmanın verileriyle karşılaştırıldığında Selçuk Üniversitesi öğrencilerinin pozitif duygu ortalama puanlarının daha yüksek ve negatif duygu ortalama puanlarının daha düşük olduğu görülebilir. Benzer şekilde Çivitci (2015) tarafından Pamukkale Üniversitesi öğrencileri üzerinde yapılan bir araştırmada öğrencilerin pozitif duygu ortalama puanları 32.12 ± 7.72 ve negatif duygu ortalama puanları 21.76 ± 7.19 olarak bulunmuştur. Bu sonuçların, bu çalışma kapsamında değerlendirilen öğrencilerin puanlarına göre daha iyimser bir durum yansıması, bizzat bu araştırmaya dâhil edilen öğrencilerin belirli psikososyal güçlükler içinde olmaları ve bu nedenlerle Psikolojik Danışma Birimine başvurmuş olmaları ile açıklanabilir.

Bu çalışmanın sonuçlarına göre, özellikle üniversite öğrencilerinin psikososyal sağlıklarının geliştirilebilmesine yönelik üretilen bazı öneriler aşağıdaki gibidir:

- Araştırma sonuçlarından da görüleceği üzere değerlendirilen öğrencilerin pozitif duygu puan ortalamaları yüksek bir düzeye işaret etmemektedir, ayrıca negatif duygu puan ortalamalarının da yüksek düzeyde olduğu söylenebilir. Dolayısıyla

Beytepe Psikolojik Danışma Birimine başvuran bu gençlerin desteklenme ihtiyacı içinde oldukları açıktır ve öğrencilere etkin psikolojik ve sosyal destek hizmetleri sağlanmalıdır.

- Üniversite Psikolojik Danışma veya Psikososyal Danışma Birimleri, üniversite öğrencilerine hitap eden ve öğrenci sorunlarının çözümlenmesinde kilit bir role sahip önemli birimlerdir ve Türkiye'deki tüm üniversitelerde kurulmaları sağlanmalıdır.
- Araştırma sonuçlarından da görüldüğü üzere; Beytepe Psikolojik Danışma Birimine başvuran kız öğrenciler, sosyal bilimlerde okuyan öğrenciler ve daha ileri yaşta olan öğrenciler pozitif-negatif duygu puan ortalamaları açısından daha yüksek risk taşımaktadırlar dolayısıyla bu öğrencilerin gruplar bazında da dikkate alınmaları gerekmektedir.
- Bu çalışmaya ait verilerde de görüldüğü üzere her üç meslek grubu arasında sosyal hizmet uzmanlarının Birimdeki görüşme sayıları toplam görüşme sayısının üçte biri kadardır. Bu durum Psikolojik Danışma ve Psikososyal Danışma Birimleri için multi-disipliner bir ekibin gerekliliğini göstermektedir. Birimde özellikle risk altındaki öğrencilerin vaka takiplerinin sosyal hizmet uzmanlarınca yapılması önemlidir ancak bunun için gerekli yetki ve araçlar bu uzmanlara sağlanmalıdır.
- Uzun vadede her bir öğrenciden bir sosyal hizmet uzmanının sorumlu olması (aile hekimliği sistemine benzer bir formla) ideal bir hizmet sağlayabilir. Böylelikle risk altında olduğu fark edilen öğrenciler, bağlı buldukları sosyal hizmet uzmanı aracılığıyla Birime davet edilebilirler. Birimlerin sahip oldukları kaynaklar düşünülerek bu öneri göz önünde bulundurulmalıdır.
- Bu araştırmada da görüldüğü üzere kızlarda yardım arama davranışı daha yoğun olarak gözlenmektedir. Erkeklerin Birime başvuru yapmaktan çekinip çekinmedikleri veya neden daha az başvurdukları araştırılmalıdır. Erkeklerin ruh sağlığını korumaya yönelik alternatif hizmetlerle ilgili çalışma yapılmalıdır.
- Öğrencilerin Birime başvurmadan da destek alabilecekleri etkinlikler organize edilmelidir. Örneğin; toplum eğitimleri, broşür ve afişler, web sayfasında bilgilendirmeler vb. uygulamalar faydalı olabilir.
- Birimlerde çalışan meslek elemanlarının farklı müdahale (krize müdahale, topluluk eğitimleri, grupla çalışma vb.) türlerinde uzmanlaşmaları sağlanarak hizmet yelpazesi genişletilmelidir.

- Son olarak Birimde çalışacak kaliteli insan gücünün yetiştirilebilmesi, süpervizyon zinciri oluşturulması, mezun durumundaki ilgili alan öğrencileri için staj olanaklarının geliştirilmesi, bu bağlamda müracaatçıların onayları alınmak koşuluyla aynalı odaların ve görüntü kayıtlarının alındığı belirli odaların hizmete açılması uygun olabilir.

Bu öneriler doğrultusunda özet bir anlatımla, psikososyal hizmetlerin daha etkili hale getirilerek aynı zamanda tüm illerde üniversiteler bünyesinde yaygınlaştırılması, üniversite öğrencilerinin psikososyal sağlıklarının korunması ve geliştirilmesi için önemli görünmektedir. Önerilerden de anlaşılacağı üzere Birimlerin yaygınlaşmasının yanı sıra hizmet kalitesinin artırılmasına, hizmetin çeşitli alanlarda zenginleştirilmesine ve süpervizyon zincirinin geliştirilmesine yönelik çalışmalara ağırlık verilmelidir. Bu çalışmanın araştırma bölümünden elde edilen en önemli sonuçlar; psikososyal destek alan kız öğrenci sayısının erkeklere oranla daha yüksek olması, bunun yanında özellikle belirli demografik ve kişisel bilgiler açısından (cinsiyet, yaş, sınıf, bölüm) öğrencilerin pozitif-negatif duygu ortalamaları arasında istatistiksel olarak anlamlı bir fark gözlenmemesidir. Ancak tespit edilen küçük farklar kapsamında; kız öğrencilerin, sosyal bilimlerde öğrenim gören öğrencilerin ve daha ileri yaş grubunda olan öğrencilerin ortalama puanlar açısından daha fazla risk taşıdığı görülmüştür. Ayrıca, pozitif-negatif duygu düzeyi açısından ortalama puanlar, öğrencilerde bu bağlamdaki risk durumunun orta düzeyde olduğunu göstermiştir. Bu çalışmanın devamı olarak üniversite öğrencilerinin psikososyal ihtiyaçlarını sosyal hizmet mesleğinin bakış açısı ile değerlendirecek ek çalışma ve araştırmalar da literatüre katkı sağlayacaktır. Özellikle nicel çalışmalara ek olarak nitel çalışmaların da planlanarak uygulanmasının önemli olduğu düşünülmektedir.

KAYNAKÇA

- Çivitci, A. (2015). The moderating role of positive and negative affect on the relationship between perceived social support and stress in college students. *Educational Sciences: Theory & Practice*, 15(3), 565-573.
- Deniz, M. E. ve Işık, E. (2010). Positive and negative affect, life satisfaction, and coping with stress by attachment styles in Turkish Students. *Psychological Reports*, 107(2), 480-490.
- Doel, M. (2012). *Social Work The Basics*. London: Routledge.
- Eskin, M., Demir, K. H., & Demir, S. (2005). Same sex - sexual orientation childhood sexual abuse and suicidal behavior in university students in turkey. *Archives of Sexual Behavior*, 34(2), 185-195.

- Field, T., Diego, M., Pelaez, M., Deeds, O., Delgado, J. (2012). Depression and related problems in university students. *College Student Journal*, 46, 193-202.
- Gençöz, T. (2000). Pozitif ve negatif duygu ölçeği: geçerlik ve güvenilirlik çalışması. *Türk Psikoloji Dergisi*, 15 (46), 19-26.
- Hacettepe Üniversitesi Psikolojik Danışma Birimi Yönergesi (2017). Erişim Linki: https://www.hacettepe.edu.tr/duyuru/yonergeler/Psikolojik_Danisma_Birimi_Yonergesi.pdf , Erişim Tarihi: 09.05.2017.
- Hacettepe Üniversitesi Tanıtım Sayfası (2017). Erişim Linki: <http://www.hacettepe.edu.tr/hakkinda/geneltanitim> , Erişim Tarihi: 09.05.2017.
- Hunter, S. C., Boyle, J. M. E., Warden D. (2004). Help seeking amongst child and adolescent victims of peer-aggression and bullying: The influence of school-stage, gender, victimisation, appraisal, and emotion. *British Journal of Educational Psychology*, 74, 375-390.
- IFWS & IASSW (2014). Global Sosyal Hizmet Tanımı, Erişim Linki: <http://ifsw.org/get-involved/global-definition-of-social-work/> Erişim tarihi: 07.04.2017.
- Kıranşal, N., Biçer, N., Alkan, H., Akça, D. (2008). Kars sağlık yüksekokulu öğrencilerinin okuldaki akademik danışmanlık hizmeti ile ilgili görüş ve beklentilerinin incelenmesi. *Maltepe Üniversitesi Hemşirelik Bilim ve Sanatı Dergisi*, 1(2), 13-20.
- Korkmaz, A. (2000). Yükseköğretim gençliğinin problemleri. *Milli Eğitim Eğitim Sanat Kültür Dergisi*, 145, Erişim Linki: http://dhgm.meb.gov.tr/yayimlar/dergiler/Milli_Egitim_Dergisi/145/1.htm Erişim tarihi: 14.06.2017.
- Kormi-Nouri, R., Farahani, M. N., Trost, K. (2013). The role of positive and negative affect on well-being amongst Swedish and Iranian university students. *The Journal of Positive Psychology*, 8(5), 435-443.
- Özgüven, İ. E. (1992). Öğrencilerin sorunları ve başetme yolları. *Hacettepe Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 7, 5-13.
- Sheafor, W. B., and Horejsi, J. C. (2003). *Techniques and Guidelines for Social Work Practice* (Vol 6). Boston: Pearson.
- Turan, N. (2012). *Birey ve Aileler ile Sosyal Hizmet*. Sosyal Hizmet Uzmanları Derneği Genel Merkezi Yayını, Yayın No:21.
- Ünlü, E. (2004). Kuram ve Uygulama Çelişiyor mu? İçinde A. İçağasioğlu Çoban, & K. Arslanoğlu (Ed.), Sosyal Hizmet Sempozyumu 2004. Türkiye'de Sosyal Hizmet Uygulamaları, İhtiyaçlar ve Sorunlar (s. 90-101). Ankara: Haberal Eğitim Vakfı Yay.

- Watson, D., Clark, L.A. and Tellegen, A. (1988). Development and validation of brief measure of positive and negative affect: The PANAS scales. *Journal of Personality and Social Psychology*, 54 (6): 1063-1070.
- Yavuzer, H., Meşeci, F., Demir, İ., Sertelin, Ç. (2005). Günümüz üniversite gençliğinin sorunları. *Hasan Ali Yücel Eğitim Fakültesi Dergisi*, 1, 79-91.
- Yılmaz, H. and Arslan C. (2013). Subjective Well-Being, Positive and Negative Affect in Turkish University Students. *The Online Journal of Counseling and Education*, 2(2), 1-8.
- Yüksek Öğretim Kurumu (2017). Yüksek Öğretim İstatistikleri. Erişim Linki: https://istatistik.yok.gov.tr/yuksekogretimIstatistikleri/2017/2017_T1.pdf Erişim Tarihi: 07.07.2017.
- Zubaroğlu Yanardağ, M. (2016). *Çözüm Odaklı Kısa Süreli Terapiye Dayalı Bireylerle Sosyal Hizmet Müdahalesinin Üniversite Öğrencilerinin Stres ve Umutsuzluk Düzeylerine Etkisi*. (Doktora Tezi), Ankara Üniversitesi.